

ଅଗ୍ନି ନିରାପତ୍ତା ସଚେତନତା ଶିକ୍ଷା

ନିଆଁ କଣ (What is Fire) ?

ନିଆଁ ହେଉଛି ଏକ ରାସାୟନିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଯେଉଁଠି ଏକ ଦହନୀୟ ପଦାର୍ଥ ଅମ୍ଳଜାନ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ଉତ୍ତାପ, ଧୂଆଁ ଓ ଶିଖା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ ।

ନିଆଁ କିପରି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ?

ଏକ ଦହନୀୟ ପଦାର୍ଥ (Fuel) ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାପମାତ୍ରା ରେ (Ignition Temperature) ଅମ୍ଳଜାନ (Oxygen) ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ନିଆଁ (Fire) ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

ନିଆଁ ସୃଷ୍ଟି ହେବାପାଇଁ ତିନୋଟି ଜିନିଷ ଦରକାର ।

1. ଦହନୀୟ ପଦାର୍ଥ (Fuel)-ଯଥା -କାଠ, କାଗଜ, Petrol, Diesel, LPG, CNG, Etc.
2. ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାପମାତ୍ରା (Ignition Temperature) – ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାପମାତ୍ରାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଜଳିଥାଏ ।
ତା ପୂର୍ବରୁ ଜଳି ନ ଥାଏ ।
3. ଅମ୍ଳଜାନ (Oxygen)-ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦହନୀୟ ବସ୍ତୁ ଜଳିବା ପାଇଁ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ଅମ୍ଳଜାନର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇଥାନ୍ତି ।
ଅମ୍ଳଜାନ ଗ୍ୟାସ ଜଳିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ମାତ୍ର ନିଜେ ଜଳେନାହିଁ । ସର୍ବନିମ୍ନ ୧୬ ଶତକଡ଼ା (16 %) ଅମ୍ଳଜାନ ରହିଲେ ବସ୍ତୁଟିଏ ଜଳେ ।

ନିଆଁ କେତେ ପ୍ରକାର (Classification Of Fire):-

ନିଆଁକୁ ଦହନୀୟ ବସ୍ତୁ (Fuel) ର ପ୍ରକାର ଭେଦ ହିସାବରେ 4 ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି ।

1. ସାଧାରଣ ଅଗ୍ନି (Ordinary Fire)- Class -A

କାଠ, କପଡ଼ା, କାଗଜ, ଇତ୍ୟାଦି ଅଜ୍ୱାଳ୍ୟ ଜାତୀୟ ଜାଳେଣି ରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

2. ତୈଳ ଜାତୀୟ ନିଆଁ (Oil Fire)- Class -B

Petrol, Diesel, Kerosene , Kitchen Oil ଇତ୍ୟାଦି ଜାଳେଣି ରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

3. ଗ୍ୟାସ ଜାତୀୟ ନିଆଁ (Gas Fire)-Class -C

LPG ,CNG , Bio Gas , Coal Gas Hydrogen Gas ଇତ୍ୟାଦି ଜାଳେଣି ରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

4. ଧାତବ ନିଆଁ (Metal Fire) -Class -D

Potassium, Phosphorus, Magnesium, Aluminum, Iron ଇତ୍ୟାଦି ଧାତବ ପଦାର୍ଥ ରୁ ଏହି ନିଆଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ।

ନିଆଁ କାହିଁକି ଲାଗିଥାଏ ଏବଂ ନିଆଁ ଲାଗିବାର କାରଣ (Cause of fire) |

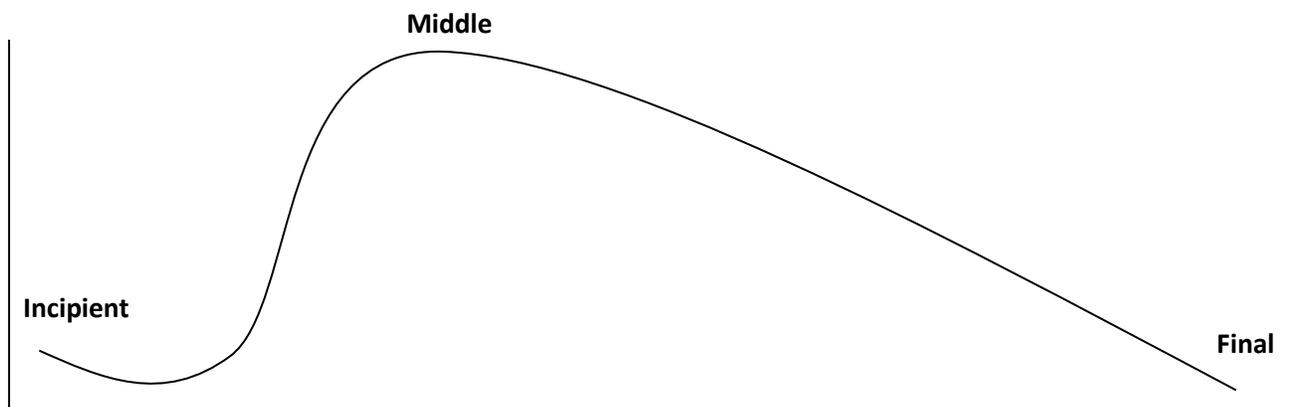
ସାଧାରଣତଃ ଆମ୍ଭ ମାନବର ଅସାବଧାନତା , ବେପରୁଆ , ଅବହେଳା କିମ୍ବା ଅଜ୍ଞତା ରୁ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିଥାଏ | ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ହେଲା |

- ଖୋଲା ନିଆଁ (Open Fire)-ରୁଲି, Stove , ସଞ୍ଜବତୀ, ଧୂପ, ପାଉଁଶ ଗଦା , କୋଇଲା, ସିଗାରେଟ, ବିଡି ଇତ୍ୟାଦି
- ଗ୍ୟାସ Leakage –LPG, CNG ଇତ୍ୟାଦି |
- Electrical Sparking
- ବିଦ୍ୟୁତ ସରଞ୍ଜାମ ଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟଧିକ ଗରମ ହେଲେ , ତାର ର joint ଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲା ଛାଡି ଦେଲେ , ତାର ପୁରୁଣା ହେଲେ କିମ୍ବା Short Circuit ଇତ୍ୟାଦି Electrical Sparking ସୃଷ୍ଟି କରିଥାନ୍ତି | Sparking ଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିଥାଏ|
- ଘର୍ଷଣ (friction)- ଗଛର ଡାଳ , ବିଭିନ୍ନ କଳକାରଖାନା ର ଯନ୍ତ୍ରପାତି , ମଟର ଇତ୍ୟାଦି |
- ବିଜୁଳି (Lightening)
- ସ୍ଥିର ଉତ୍ତାପ (Static Charge)
- ବିସ୍ଫୋରଣ (Explosion)

ନିଆଁ ର ଅବସ୍ଥା (Stages of fire) ?

ନିଆଁ ତିନୋଟି ଅବସ୍ଥା ଦେଇ ଗତି କରିଥାଏ |

1. ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥା (Incipient Stage)
2. ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥା (Middle Stage)
3. ଶେଷ ଅବସ୍ଥା (Final Stage)

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥାରେ ନିଆଁକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ | କିନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଅବସ୍ଥାରେ ନିଆଁ ର ତାପମାତ୍ରା ଖୁବ ଜୋର୍ ରେ ହୋଇଥାଏ |

ନିଆଁ କୁ କିପରି ଲିଭା ଯାଇଥାଏ (Extinguishing method) :-

ଯେଉଁ ତିନୋଟି କାରଣରୁ (Fuel, Heat & Oxygen) ନିଆଁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ତା ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ କାରଣ କୁ ଅଲଗା କରିଦେଲେ ନିଆଁ ଲିଭି ଯାଇଥାଏ ।

1.ଶୀତଳୀକରଣ (Cooling) ପଦ୍ଧତି - ନିଆଁ ର ଉତ୍ତାପ (Heat) କୁ ହ୍ରାସ କରିବା ।

2.ଘୋଡାଇବା ପଦ୍ଧତି (Covering /Smothering)-ଜଳୁଥିବା ବସ୍ତୁକୁ ଅମ୍ଳଜାନ ସଂସ୍ପର୍ଶ ରେ ଆସିବାକୁ ନ ଦେବା ।

3.ଭୋକିଲା ରଖିବା ପଦ୍ଧତି (Starvation)-ନିଆଁକୁ ଜଳୁଥିବା ବସ୍ତୁ (Fuel) ର ଯୋଗାଣ (Supply) ବନ୍ଦ କରି ଦେବା ।

ଘରେ ବା ସ୍କୁଲ ରେ ନିଆଁ ଲାଗିଥିଲେ କଣ କରିବେ ? (Do's & Don't During Fire)

- ବ୍ୟସ୍ତ ବିଚ୍ରତ ନ ହୋଇ ଶୀତ ରୁହନ୍ତୁ ।
- ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବୌଦ୍ଧିବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । Stop -drop -Roll କୁ ଅନୁସରଣ କରି ନିଆଁକୁ ଲିଭାଇବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତୁ ।
- ପାଖରେ ଥିବା କମଳ, ଅଖା ଇତ୍ୟାଦିକୁ ପାଣିରେ ଓଦା କରି ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଘୋଡାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।
- ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ସ୍ଥାନରେ 'RACE ' କୁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତୁ ।

R -Rescue (ଉଦ୍ଧାର)

A -Alarm (Fire -Fire ଚିତ୍କାର କରନ୍ତୁ)

C -Contain (ନିଆଁକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ)

E -Evacuation (ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ସ୍ଥାନକୁ ଶୀଘ୍ର ଖାଲି କରି ଦିଅନ୍ତୁ ।

- ନିଆଁ ଲାଗିଥିବା ସ୍ଥାନରୁ ବାହାରି ଆସି 'Assembly Point ' ରେ ଛିଡା ହୁଅନ୍ତୁ ।
- ମନେରଖନ୍ତୁ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡରେ, ନିଆଁ ଅପେକ୍ଷା ଧୂଆଁ ଅଧିକ କ୍ଷତିକାରକ ହୋଇଥାଏ ।
- ଧୂଆଁକୁ ନିଶ୍ୱାସ ରେ ନେଲେ ଶ୍ୱାସରୁଧ ହୋଇଥାଏ ।
- ଧୂଆଁପୂର୍ଣ୍ଣ ଜାଗାରୁ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସନ୍ତୁ ।
- ସବୁବେଳେ ସିଡି ବା Stair Case ରେ ଓହ୍ଲାଇ ଆସନ୍ତୁ । Lift ଜମାରୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।
- Room ରେ କେହି ରହି ଯାଇଥିଲେ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ତୁରନ୍ତ ଜଣାନ୍ତୁ ।
- ସବୁ ବେଳେ ଏକାଠି ହୋଇ ରୁହନ୍ତୁ ।
- ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ସମୟରେ ନିଜର ନିରାପତ୍ତା କୁ ପ୍ରଥମେ ନିଶ୍ଚିତ କରନ୍ତୁ ।
- ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ସମ୍ଭବ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ଅଗ୍ନି ଦୁର୍ଘଟଣା ସ୍ଥଳରୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ ।
- ଥରେ ଅଗ୍ନି ଦୁର୍ଘଟଣା ସ୍ଥଳରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନୁମତି ନ ମିଳିଛି ଆଉ ଭିତରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ନିଆଁ ଲିଭାଇ ଉପାୟ?

- ପ୍ରଥମେ କେଉଁ ପ୍ରକାର ନିଆଁ ଲାଗିଛି ନିଶ୍ଚିତ ହୁଅନ୍ତୁ (Class -A ,B ,C or D)
- ନିଆଁ ର ପ୍ରକାର ଭେଦ ହିସାବରେ ନିର୍ବାପନ ମାଧ୍ୟମ (Extinguishing Medium) ବାଛିନ୍ତୁ |
Class -A (Ordinary) -ପାଣି
Class -B (Oil Fire)- Foam, Dry Chemical Powder , Sand
Class -C (Gas Fire)-Co2 Gas , Dry Chemical Powder
Class -D (Metal Fire)- Co2 Gas, TEC Powder
- ତେଲ ନିଆଁ, ଗ୍ୟାସ ନିଆଁ ଓ Metal ନିଆଁ ରେ ପାଣି ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ ନାହିଁ |
- ବିଦ୍ୟୁତ ଜନିତ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ଘଟିଥିଲେ ପ୍ରଥମେ Electric Supply ବନ୍ଦ ହେବା ନିଶ୍ଚିତ ହୁଅନ୍ତୁ, ତା ପରେ Fire Fighting କରନ୍ତୁ |
- ନିଆଁ ଲିଭାଇବା ବେଳେ ଅତି କମ୍ ରେ ଦୁଇ ଜଣ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ |
- ଅଗ୍ନି ନିର୍ବାପକ ଯନ୍ତ୍ର (Fire Extinguisher) କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିନ୍ତୁ | ଯନ୍ତ୍ର ଉପରେ
'A' ଲେଖାଥିଲେ-ପାଣି ଥାଏ -Ordinary Fire ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ |
'B' ଲେଖାଥିଲେ -ଫୋମ (Foam) ଥାଏ -Oil Fire ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ |
'C' ଲେଖାଥିଲେ -Co2 Gas ଥାଏ - LPG & CNG ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ
'D' ଲେଖାଥିଲେ -Metal Fire ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ |
'BC' ଲେଖାଥିଲେ- Oil ଏବଂ Gas ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ
'ABC' ଲେଖାଥିଲେ -Ordinary, Oil ଏବଂ Gas fire ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତୁ |
- ଅଗ୍ନି ନିର୍ବାପକ ଯନ୍ତ୍ର (Fire Extinguisher) ବ୍ୟବହାର କଲା ବେଳେ 'PASS' ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରନ୍ତୁ |
P-Pull the Safety Clip
A-Aim to the scene of fire
S-Squeeze or Slacken the cap assembly.
S-Sweep across the fire
- ମନେରଖନ୍ତୁ ସବୁ ବେଳେ ଛୋଟ ନିଆଁକୁ ଆୟତ୍ତ କରନ୍ତୁ | ମାତ୍ର ନିଆଁ ଅଧିକ ହେଲେ ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ |

ଅଗ୍ନି ସଚେତନତା (Fire Awareness) ?

- ମନେରଖନ୍ତୁ 'Prevention is Better Than Cure' ଅର୍ଥାତ ନିଆଁକୁ ଲିଭାଇବା ଅପେକ୍ଷା ନିଆଁ ଲାଗିବାକୁ ନ ଦେବା ହିଁ ଭଲ |
- ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡର କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ (Cause of fire) ପ୍ରତି ସଚେତନ ରୁହନ୍ତୁ ଓ ଲୋକଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାନ୍ତୁ |
- ଅଗ୍ନିଶମ ସପ୍ତାହ (Fire Service Week) 14th April ରୁ 20th April ପ୍ରତି ବର୍ଷ ପାଳନ କରନ୍ତୁ |
- ଘରେ କିମ୍ବା ସ୍କୁଲ ରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା LPG Gas, Gas Pipe , Electric ସରଞ୍ଜାମ , Petrol , Diesel ଇତ୍ୟାଦି କୁ ଯତ୍ନ ନିଅନ୍ତୁ ଓ ଠିକ ସମୟରେ ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତୁ |

- **First aid fire extinguisher** କୁ ଘରେ କିମ୍ବା **School** ରେ ଲଗାନ୍ତୁ ।
- **Building** ର ସିଡି (**Stair Case**) କୁ ସବୁବେଳେ ଖୋଲା ରଖନ୍ତୁ (**Un -obstructed**) ।
- **School** ରେ ନିୟମିତ **fire awareness** କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତଥା **Fire & Evacuation Mock Drill** କରନ୍ତୁ ।
- **Fire Alarm** କିମ୍ବା **Public Address System** କୁ ସବୁ ବେଳେ ଚାଲୁରଖନ୍ତୁ ।
- ନିଜର ପରିପାଶ୍ଚକ୍ଷୁ ଠିକ ଭାବରେ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରଖନ୍ତୁ (**Good House Keeping**) ଓ ଅଗ୍ନି ଦୁର୍ଘଟଣାରୁ ରକ୍ଷା ପାଆନ୍ତୁ ।
- ନିଜ ସୁରକ୍ଷା ନିଜ ହାତରେ ବୋଲି ମନେ ରଖନ୍ତୁ ।

ଜନସ୍ୱାର୍ଥରେ ଜାରୀ
ଓଡ଼ିଶା ଅଗ୍ନିଶମ ସେବା ସଂସ୍ଥା